

Krooninen kipu haastaa klinikot ja vakuutuslääkärit

Pitkään jatkunut kipu ilman objektiivisesti todistettavaa yhteyttä sairauteen tai elimistön vaurioon on vakuutuslääketieteelliseltä kannalta ongelma. Pelkkä kipu harvoin johtaa esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiseen. Kivun, ja erityisesti kroonisen selkäkipun problematiikka kokosi vakuutuslääkärit, kipulääkärit ja vakuutusjuristit ensimmäistä kertaa yhteiseen seminaariin keskustelemaan aiheesta.

Seminaarin järjestivät yhteistyössä Suomen Kivuntutkimusyhdistys, Suomen Vakuutuslakimiesten yhdistys ja Suomen Vakuutuslääkäriyhdistys. Aihe on tärkeä, sillä kipu vakuutuslääketieteellisenä ongelmana herättää poikkeuksellisen paljon keskustelua. Krooninen kipu voi aiheuttaa potilaan toimintakyvyn aleneman ja pahimmassa tapauksessa työkyvyn menetyksen. Kipua ei välttämättä kuitenkaan kyetä objektiivisesti osoittamaan.

”Kipuproblematiikassa kiteytyy se, millä tavoin vakuutuslääkärit ratkaisevat kipupotilaiden asioita”, totesi **Eteran ylilääkäri, professori Juhani Juntunen** seminaarin avauspuheenvuorossaan.

Kroonisen kivun syntymistä voidaan ennakoida

Kipu on signaali, joka varoittaa kudostuhoista, ja jonka avulla ihminen pyrkii suojelemaan itseään. Tavallinen kivun aiheuttaja on sairaus tai esimerkiksi onnettomuudesta johtuva elimistön vaurio. Kipu voi kuitenkin jatkua sen varsinaisen syyn parannuttua, jolloin sille ei enää löydy lääketieteellisesti todistettavaa selitystä.

”Mitä voimakkaampi akuutti kipu on, sitä suurempi on myös mahdollisuus, että kipu kehittyy myöhemmin krooniseksi. Muita kivun kroonistumiseen altistavia tekijöitä ovat psyyken vaivat, päihdeongelma, korkea ikä, sukupuoli, sosiaalisen tuen puute, työstressi, perinnölliset tekijät ja heikko koulutus”, Juntunen listasi.

”Olennaista on se, että lääkäreillä on kivun alkamisvaiheessa mahdollisuus ennustaa, millä todennäköisyydellä kipu voi jonkin potilaan kohdalla muuttua myöhemmin krooniseksi. Alkuvaiheessa voidaan siis vielä toimia ennaltaehkäisevästi”, hän painotti.

Ratkaisut vaativat objektiivisen perustelun

Vakuutuslääkärit arvioivat eläkkeenhakijoiden työkyvyn heille kerättyjen lääketieteellisten asiakirjojen perusteella. Vakuutustieteellisten ratkaisujen tueksi tarvitaan objektiivista todistusaineistoa kivun alkuperästä, voimakkuudesta, tai sen aiheuttamasta jokapäiväisen toimintakyvyn rajoituksesta.

”On olemassa laaja harmaa alue, jossa työ- ja kansaneläkelaisissa määritellyt työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen kriteerit eivät täyty, ja eläke joudutaan hylkäämään. Näillä raja-alueilla oikeita ja vääriä ratkaisuja ei ole, vaan ratkaisut ovat oikeudenmukaisia vastaavanlaisiin toisiin tapauksiin nähden”, Juntunen totesi.

”Hoitavan lääkärin tehtävänä on hoitaa sairautta. Vakuutuslääkäreiden tehtävänä on puolestaan huolehtia siitä, että kaikkien vakuutettujen etu, sekä sairaiden että terveiden tulee samalla tavalla huomioiduksi”.

Kipuaistimuksen mittaamista kehitellään

Kipuaistimuksen ja toimintakyvyn mittaamiseksi on kehitteillä yhä luotettavampia ja objektiivisempia kivun arviointimenetelmiä. Hermoratomittaus on menetelmänä haastava, mutta sen avulla on mahdollista saada jonkinlainen objektiivinen osoitus hermoradoissa tapahtuvista häiriöistä. Kipuhermopäätteiden morfologiaa on myös tutkittu kudospäätteistä, joista on tehty histologisia leikkeitä ja laskettu kipuhermopäätteiden morfologiaa.

Lisäksi aivojen magneettikuvauksella on saatu tietoa kivun aiheuttamista reaktioista.

”Idea on se, että kun aiheutamme kipua, niin kipuaivokuoressa tapahtuu reaktio. Magneettikuvia tarkastelemalla pystymme kartoittamaan niitä osia, jotka aktivoituvat eri puolilla aivoja”, Juntunen valaisi.

Näiden lisäksi kehitteillä on erilaisia biokemiallisia tutkimusmenetelmiä sekä toimintakyvyn arviointimittareita.

Lisätietoja: professori Juhani Juntunen, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera, p. 010 55 33 324 tai sähköposti: juhani.juntunen@etera.fi

- Eteran ylilääkäri, professori Juhani Juntunen on neurologian erikoislääkäri, jolla on vakuutuslääketieteen, päihdelääketieteen ja liikennelääketieteen erityispätevyys ja joka on toiminut mm työterveyshuollon professorina.

Selkäkipu: arvioinnin haaste klinikolle ja vakuutuslääkäreille -seminaari pidettiin **Eteran auditoriossa 6.10.2004.**

